

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشنده مهربان

ضمیمه کتاب راهنمای درس هنر

پایه سوم دبستان

در راستای طرح انطباق با برنامه درسی ملی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری
نام کتاب : ضمیمه کتاب راهنمای درس هنر سوم دبستان - ۶۲/۳
شورای برنامه‌ریزی : مینو آیت‌اللهی، پیروز ارجمند، سید غلامرضا اسلامی، طیبه حمزه‌بیگی،
فریبا شاپوریان، سید عبدالمجید شریف زاده، زهره مجدآبادی فراهانی،
هادی مرزبان و رضا مهدوی

مؤلف : مینو آیت‌اللهی
با همکاری آپه‌نا اسفندیاری، مرضیه پناهیان‌پور
آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
مدیر امور فنی و چاپ : سید احمد حسینی
مدیر هنری : مجید ذاکری یونسی
عکاس : ملیحه شاجری، غزاله الهامیان و امیرعلی الهامیان
طراح جلد، صفحه آرا : مریم کیوان
حروفچین : فاطمه باقری مهر
مصحح : فرشته ارجمند، مریم جعفر علیزاده
امور آماده‌سازی خبر : اعظم هاشمی
امور فنی رایانه‌ای : احمدرضا امینی، مریم دهقان‌زاده
ناشر : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۰۹۲۶۶۰۸۸۳، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
وب سایت : www.chap.sch.ir
چاپخانه : شرکت افست «سهامی عام» (WWW.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ اول ۱۳۹۲
حق چاپ محفوظ است.

ISBN 978-964-05-2239-4

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۲۳۹-۴

فهرست مطالب

۶

پیش‌گفتار

بخش اول :

۷

کلیات برنامه انطباق درس هنر پایه سوم با برنامه درسی ملی

۸

رویکرد

۹

اهداف

۱۰

اصول تطبیق هنر پایه سوم با راهنمای برنامه درسی ملی

۱۲

اصول یاددهی - یادگیری

۱۲

بسته آموزشی

۱۳

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

۱۴

زمان

بخش دوم :

۱۵ - ۴۷

نمونه فعالیت‌های تلفیقی رشته‌های مختلف هنری

پیش‌گفتار

هو الجمیل

همکار گرامی

کتابی را که پیش رو دارید همچون ضمیمه کتاب راهنمای آموزش هنر در پایه دوم، به عنوان ضمیمه‌ای برای کتاب راهنمای معلم در پایه سوم با هدف تطبیق برنامه درسی هنر با برنامه درسی ملی نگاشته شده است.

با توجه به محورهای تطبیق و اولویت‌های برنامه درسی هنر در پایه سوم دبستان، این کتاب در دو بخش تهیه و تنظیم شده است: بخش اول به تبیین کلیات برنامه انطباق اختصاص دارد. بخش دوم شامل ۱۲ فعالیت هنری است که به صورت تلفیقی طراحی شده است. هر یک از این فعالیت‌ها را می‌توانید به عنوان مکمل فعالیت‌های طراحی شده خود و با توجه به شرایط و امکانات کلاس انتخاب و در جلسات متعدد اجرا کنید.

بخش اول

کلیات برنامه انطباق

درس، نمر پایه سوم

با برنامه درسی ملی

در این بخش به طور خلاصه با چگونگی انطباق برنامه درسی هنر پایه سوم با برنامه درسی ملی آشنا خواهید شد. محورهای تبیین فرایند انطباق با توجه به عناصر مختلف برنامه درسی (رویکرد، اهداف، محتوا و روش‌های سازماندهی آن، روش‌های یاددهی - یادگیری، روش‌های ارزشیابی و...) شکل گرفته است.

رویکرد

رویکرد یا همان جهت‌گیری کلی برنامه درسی ملی شکوفایی، تقویت و توسعه فطرت الهی (نظیر خداپرستی، زیبایی دوستی، خلاقیت و...) است (برنامه درسی ملی: ۱۱). این رویکرد با نگاهی جامع به انسان، زمینه‌ساز رشد متعادل او در چهار عرصه ارتباط با خدا، خود، خلق و خلقت است.

رویکرد برنامه درسی هنر یا همان تربیت هنری نیز در صدد شکوفایی فطرت دانش‌آموزان از طریق ایجاد محیطی آزاد برای تقویت حواس، تخیل، خلاقیت، ظرفیت‌های نهفته هوش و تفکر و افزایش حساسیت دانش‌آموزان نسبت به ویژگی‌ها و ابعاد زیباشناختی پدیده‌های مختلف است. تربیت هنری را می‌توان به پنج موضوع کلی، شامل ۱- ارتباط با طبیعت؛ ۲- زیبایی‌شناختی؛ ۳- تولید محصول هنری؛ ۴- آشنایی با میراث فرهنگی؛ و ۵- نقد هنری تفکیک کرد. در برنامه درسی جدید بخش ارتباط با طبیعت به عنوان بخشی از ارتباط با خلقت به شما معلمان عزیز ارائه شده بود. از طریق ارتباط با پدیده‌های مختلف طبیعت علاوه بر شناخت عناصر آن (همچون نقطه، خط، شکل، رنگ، بافت و...) و شناخت زیبایی‌های آفرینش و خلقت به کمک نمونه‌هایی از نظم، هماهنگی، تناسب و زیبایی به عنوان آثار خلقت پروردگار، همواره بر شناخت ذات حضرت باری تأکید کرده‌ایم.

غایت‌ها

شکوفایی فطرت و رسیدن به حیات طیبه از طریق پنج عنصر تفکر و تعقل، ایمان و باور، علم، کار و عمل و مجاهدت، و اخلاق تحقق خواهد یافت. در برنامه درسی ملی از این عناصر با عنوان «صلاحیت‌ها و یادگیری‌های مشترک» یاد شده است. صلاحیت‌های مشترک آن دسته از یادگیری‌هایی هستند که در همه حوزه‌های یادگیری حضور دارند و انتظار می‌رود تمامی دانش‌آموزان در پایان دوره‌های مختلف آموزشی به سطوحی از آن دست یابند. با توجه به این صلاحیت‌ها محورهای انطباق در پایه سوم عبارت‌اند از:

۱- تفکر و تعقل: تخیل، حل مسئله، تفکر خلاق، پرسشگری، کاوشگری، هدایت مشاهده؛

۲- علم: کشف جهان به عنوان فعل خداوند، فرهنگ و هویت؛

۳- ایمان و باور: ارزشمندی مخلوقات، ارزشمندی خانواده، وطن دوستی؛

- ۴- کار و عمل و مجاهدت : مشارکت، همکاری، یادگیری مستمر، مطالعه و پژوهش؛
- ۵- اخلاق و آداب : مسئولیت‌پذیری، نظم، حسن خلق، قانون‌مداری.

اهداف

اهداف برنامه درسی هنری در پایه سوم با توجه به محورهای بالا شکل گرفته است. اهم این اهداف براساس آنچه که در پایان هر فعالیت هنری از دانش‌آموز انتظار می‌رود، به شرح ذیل است :

- طبیعت را به عنوان بخشی از خلقت پروردگار دوست دارد.
- در مشاهده پدیده‌های طبیعی و محیط پیرامون خود مهارت دارد.
- براساس مشاهده‌های خود قضاوت می‌کند.
- به کاوشگری در محیط پیرامون خود علاقه دارد.
- از میراث فرهنگی - هنری منطقه خود آگاهی دارد.
- ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی را می‌شناسد.
- تفاوت‌های ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی برای بیان افکار و احساسات را می‌شناسد.
- در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی مهارت دارد.
- در فرایند خلق آثار هنری و در محیط پیرامون خود نظم را رعایت می‌کند.
- در انجام فعالیت‌های هنری گروهی مسئولیت‌پذیر است.
- با توجه به شرایط در انجام فعالیت‌های هنری منعطف است.
- توانایی توصیف احساس‌های خود را دارد.
- توانایی خلق یک اثر هنری را دارد.
- توانایی تعامل مؤثر با دیگران را دارد.
- به افکار و عقاید دیگران احترام می‌گذارد.
- به فرهنگ و آداب و رسوم محلی احترام می‌گذارد.
- هویت اسلامی - ایرانی خود را درک می‌کند.

همه یا بخشی از این هدف‌ها و یا اهداف جزئی‌تر در هر فعالیت هنری مد نظر قرار گرفته است که در ابتدای هر فعالیت با آن‌ها آشنا می‌شوید.

اصول تطبیق هنر پایه سوم با راهنمای برنامه درسی ملی

- ۱- اولویت صلاحیت‌ها و یادگیری‌های مشترک: این صلاحیت‌ها همان اهداف کلی است که در قالب پنج عنصر تفکر، ایمان، علم، عمل و اخلاق مبنای سازماندهی برنامه درسی هنر قرار گرفته است.
- ۲- ارتباط چند وجهی: علاوه بر پنج عنصر مطرح شده، چگونگی ارتباط این عناصر با عرصه‌های خود، خدا، خلق و خلقت، از دیگر اصول تهیه اهداف و محتوا و چگونگی سازماندهی محتوا است.
- ۳- تقویت هویت ملی: با توجه به این که درس هنر به عنوان یک حوزه یادگیری در برنامه درسی ملی تحت عنوان «حوزه فرهنگ و هنر» مطرح شده است، این درس تلاش می‌کند زمینه‌های باروری و ارتقاء هویت ملی را که آمیخته‌ای از فرهنگ، هنر، ارزش‌ها و باورهای ایرانی - اسلامی است، فراهم آورد.
- ۴- توجه به تفاوت‌ها: از آنجا که جامعه ما دارای تنوع قومی و فرهنگی، اجتماعی، جغرافیای و مذهبی متفاوتی است که در بستر این تنوع، تفاوت‌های اجتماعی و فردی مختلفی شکل می‌گیرد لازم است برنامه درسی هنر از انعطاف‌پذیری لازم برخوردار باشد تا مریبان و متریبان بتوانند با توجه به این تفاوت‌ها، برنامه‌های درسی مناسب خود را خلق و بازپروری کنند.
- ۵- تنوع و تعدد منابع، روش‌ها و فرصت‌های یادگیری: توجه به نیازها، استعدادها؛ ظرفیت‌ها، قابلیت‌های تفکر و سبک‌های متفاوت شناختی متریبان، لزوم ایجاد تنوع فرصت‌های یادگیری را در برنامه درسی هنر می‌طلبد. با استفاده از روش‌های یاددهی - یادگیری مختلف، مواد و منابع آموزشی متفاوت است که هر یک از دانش‌آموزان می‌توانند با توجه به ویژگی‌های فردی و روان شناختی خود به یادگیری آن بپردازند.
- ۶- نقش محوری مربی: مربی هنر در نقش راهبر و هدایت‌گر آموزشی، جایگاهی اساسی در راهنمایی و ترغیب متریبان در فرایند یاددهی - یادگیری و غنی‌سازی محیط‌های یادگیری دارد.
- ۷- علاقه: فرصت‌های یادگیری و فعالیت‌های هنری به گونه‌ای طراحی شده است که متریبان بتوانند به شناخت، توسعه و خلق علایق خود نائل شوند به عبارتی فرایند خلق یک اثر هنری به آن‌ها در تصمیم‌گیری برای حال و آینده کمک کند.
- ۸- درهم‌تنیدگی: از آنجا که در دوره ابتدایی هدف از یادگیری هنر، یادگیری رشته‌های هنری نیست، محتوای این برنامه به صورت درهم‌تنیده به تلفیق مفاهیم، مهارت‌ها و فعالیت‌های رشته‌های مختلف هنری می‌پردازد تا به این وسیله به یکپارچگی و تعمیق یادگیری در دانش‌آموزان کمک کند.
- ۹- درونی‌سازی: با توجه به اصل بالا، فرصت‌های یادگیری و کسب تجربیات جدید در قالب فعالیت‌های هنری درهم‌تنیده به گونه‌ای فراهم شده است که متریبان این تجربیات را به صورت یکپارچه و به هم پیوسته کسب کنند. این یکپارچگی می‌تواند به دانش‌آموزان در کسب صلاحیت‌ها و یادگیری‌های مشترک بیش از پیش کمک کند.

معلم و مربی

- معلم یا مربی نقش راهنما و راهبر یادگیری را برعهده دارد و متریان را با منابع یادگیری آشنا می‌کند.
- فرصت‌های مناسب یادگیری را برای متریان فراهم می‌سازد و به اجرای فعالیت‌های یادگیری سازمان و جهت می‌دهد.

- به سازماندهی فعالیت‌های گروهی و مشارکتی متریان اهمیت می‌دهد.
- معلم یا مربی عامل ایجاد انگیزه یادگیری در متریان است.
- او متناسب با امکانات و محدودیت‌های ناشی از ویژگی‌های متریان، ماهیت فعالیت‌های هنری، فضای آموزشی، زمان و... از انواع روش‌های فعال یادگیری استفاده می‌کند.

محیط یادگیری

- یادگیری صرفاً در محیط مدرسه انجام نمی‌شود و محیط‌هایی مانند موزه‌ها، پارک‌ها، فضاها و موقعیت‌های طبیعی، آثار باستانی باید به مثابه محیط‌های یادگیری پایه مورد استفاده قرار گیرند.
- محیط‌های یادگیری به گونه‌ای سازماندهی می‌شوند که امکان استفاده از انواع تجهیزات و امکانات مبتنی بر فناوری آموزشی در فرایند یاددهی - یادگیری فراهم آید.
- فضای یادگیری باید برای متریان جذاب، نشاط‌آور و برانگیزاننده باشد.
- محیط یادگیری درس هنر باید به گونه‌ای انتخاب و سازماندهی شود که مربی بتواند متناسب با توانایی‌های خود و در زمان مناسب به اهداف مورد نظر دست یابد.

دانش آموز

- مربی در فرایند یاددهی - یادگیری فعال است.
- فرایند یاددهی - یادگیری با توجه به استعدادها، نیازها و تجربیات یادگیرنده صورت می‌گیرد.
- به تفاوت‌های فردی در فرایند یادگیری توجه می‌شود.
- در فرایند یاددهی - یادگیری از تمرین‌های گروهی برای تقویت و تثبیت آموخته‌ها استفاده می‌شود.

اصول یاددهی - یادگیری

- در فرایند یاددهی - یادگیری به یادگیری فعالیت‌های هنری حول محور ارتباط انسان با خود، خدا، خلق و خلقت توجه شده است.
- فرایند یاددهی - یادگیری فعالیت مشارکتی و گروهی را برای متریان امکان‌پذیر می‌سازد.
- معلم باید آفریننده راهبردهای یاددهی - یادگیری باشد.
- استفاده از راهبردهای گوناگون یاددهی - یادگیری زمینه‌های رشد جسمی، عاطفی، عقلی، اخلاقی، معنوی و اجتماعی را در تربی فراهم می‌سازد.
- روش‌های یاددهی - یادگیری گوناگون با توجه به ویژگی‌های جسمی، عقلی، عاطفی و اجتماعی فراگیرندگان انتخاب می‌شود.
- روش‌های یاددهی - یادگیری به گونه‌ای طراحی شده‌اند که زمینه خود راهبری در یادگیری، یادگیری همیارانه و توانایی خود ارزشیابی فردی و گروهی را فراهم سازند.
- راهبردهای یاددهی - یادگیری تنها به کلاس درس و مدرسه محدود نمی‌شوند و در مکان‌های دیگری همچون کارگاه‌ها، محیط‌های طبیعی، موزه‌ها و پارک‌ها می‌توانند صورت گیرند.

روش‌های یاددهی - یادگیری

روش‌های یاددهی - یادگیری مورد نظر برای طراحی فرصت‌ها و اجرای فعالیت‌های یادگیری متناسب با نوع فعالیت هنری می‌تواند تلفیقی از روش‌های مندرج در کتاب راهنمای درس هنر یا فعالیت‌های هنری جدید باشد. هر فعالیت هنری را که متناسب با امکانات کلاس و با توجه به رویکرد، اصول جامعیت محتوا، انعطاف‌پذیری، و تلفیق رشته‌های هنری انتخاب می‌شود، می‌توان در کلاس اجرا کرد. این روش به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد تا در یک محیط آزاد و به صورت فردی یا گروهی به‌طور فعال به طرح و اجرای ایده‌های هنری خود بپردازند. ایجاد فضایی که دانش‌آموزان بتوانند آزادانه و با اعتماد به نفس در آن به فعالیت بپردازند، از مهم‌ترین واجبات است. آزادی و خودباوری، شادی و نشاط را برای کلاس شما به ارمغان خواهد آورد.

بسته آموزشی

عبارت است از کتاب راهنما و سی‌دی معلم که شامل مجموعه‌ای تصویری از عناصر و پدیده‌های موجود در طبیعت (گیاهان، جانوران و...) برای آشنایی بیشتر با الفبای طبیعت (نقطه، خط، سطح، حجم و...)، مجموعه‌های صوتی و تصویری برای آشنایی با رشته‌های هنری، آلبوم با هم بخوانیم شامل سرودهای مناسب برای پایه سوم، مجموعه وسایل مورد نیاز برای کاردستی، نقاشی و... جهت افزایش دانش و مهارت‌های هنری معلمان و دانش‌آموزان است.

ارزشیابی فرایندی نظام‌دار برای جمع‌آوری اطلاعات دربارهٔ پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و تحلیل و تفسیر آن است. منظور از ارزشیابی فعالیت‌های هنری، سنجش عملکرد و کوشش‌های هنری دانش‌آموزان و مقایسهٔ نتایج حاصل با انتظارات آموزشی و پرورشی این درس است؛ به این منظور که دریابد «فعالیت‌های آموزشی (یاددهی) معلم و فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان تا چه حد به نتایج مورد انتظار انجامیده است؟»

اهم اصول ارزشیابی از درس هنر منطبق با برنامهٔ درسی ملی عبارت‌اند از:

۱- پیشرفت هر فراگیرنده نسبت به فعالیت‌هایی که خود او انجام می‌دهد و با توجه به اصل تفاوت‌های فردی سنجیده می‌شود؛

۲- در ارزشیابی، هم به فرایند خلق یک اثر هنری، و هم به محصول نهایی طوری توجه می‌شود که فراگیرندگان به استمرار بخشیدن به کارها و فعالیت‌های هنری خود تشویق شوند؛

۳- ارزشیابی فعالیت‌های هنری فرایندی پویاست که با مشارکت معلم، فراگیرنده (خود ارزشیابی) و سایر هم‌کلاسی‌های او (دیگر ارزشیابی) صورت می‌پذیرد؛

۴- در ارزشیابی فعالیت‌های هنری بر ویژگی‌های مثبت و برجستهٔ هنری فراگیرندگان توجه و بر آن تأکید می‌شود؛

۵- ارزشیابی از فعالیت‌های هنری فراگیر به صورت کیفی (توصیفی) انجام می‌شود. بنابراین، از دادن نمره به فعالیت‌ها و محصولات هنری خودداری فرمایید.

۶- به نوع ابزار و وسایل و موادی که هر دانش‌آموز استفاده می‌کند، توجه می‌شود؛ زیرا نوع و کیفیت آن‌ها در روند فعالیت و محصول نهایی مؤثر است؛

۷- دانش‌آموزان می‌توانند با توجه به بازخورد دریافت شده از هر سه منبع یاد شده (هم‌کلاسی‌ها، معلم و خودشان) در پایان هر فعالیت هنری اقدام به اصلاح و بازنگری فرایند خلق یک اثر هنری داشته باشند؛

۸- تمامی فعالیت‌های هنری فراگیرندگان، جذاب و با ارزش است. بنابراین، معلم و مربی می‌باید از قضاوت‌هایی که به یأس و ناامیدی و از بین رفتن انگیزهٔ فعالیت هنری منجر می‌شود، خودداری کنند و با استفاده از جملات مثبت و برانگیزاننده کارایی دانش‌آموزان را افزایش دهند؛

۹- دانش‌آموزان به دو شکل فرایندی و پایانی با توجه به سطوح زیر ارزشیابی می‌شوند.

سطح ۱: حساسیت و توجه نسبت به (مثلاً: رنگ‌ها و مصادیق آن در طبیعت و محیط پیرامون)

سطح ۲: شناخت (مثلاً: رنگ‌های اصلی و ترکیب آن‌ها در آثار مختلف خلقت)

سطح ۳: ایده گرفتن و استفاده از (مثلاً: رنگ‌های اصلی و طیف آن در آثار هنری خود)

سطح ۴: رعایت جنبه‌های زیبایی‌شناختی (رنگ‌ها در تولید محصولات هنری).

زمان : برای اجرای فعالیت‌های تلفیقی، معمولاً به دو یا سه جلسه کامل نیاز است. اگر نمی‌توانید این دو ساعت را پشت سر هم داشته باشید، در جلسه دوم ابتدا فعالیت هنری جلسه قبل را یادآوری کنید و سپس آن را ادامه دهید.

استفاده از فناوریهای آموزشی : در برنامه درسی هنر بر تنوع فضاهای آموزشی و فضای خارج از کلاس و مدرسه، تأکید شده است. علاوه بر این بر ضرورت استفاده از فضای مجازی و توجه به فناوری ارتباطات و اطلاعات نیز تأکید کرده‌ایم.

بخش دوم

نمونه فعالیت‌های تلفیقی
رشته‌های مختلف هنری بر اساس
چارچوب مطرح شده در بخش اول

این بخش به نمونه فعالیت‌های مختلف هنری که به صورت تلفیقی طراحی شده است، اختصاص دارد. در این پایه نیز همچون پایه دوم دبستان تلفیق به عنوان یکی از شیوه‌های اصلی سازماندهی محتوا در برنامه درسی، محور طراحی فعالیت‌های هنری است.

برای اجرای بهتر فعالیت‌ها و بهره‌گیری هر چه بیشتر از این کتاب، به شما معلمان عزیز توصیه می‌شود:

۱- با توجه به شرایط کلاس خود و به دلخواه، از همه یا بعضی از فعالیت‌های پیشنهادی استفاده کنید. شما برای انجام دادن این فعالیت‌های هنری هیچ اجباری ندارید. بدیهی است کتاب مرجع و مادر همان کتاب معلم هنر است و شما می‌توانید از فعالیت‌های مندرج در این ضمیمه به عنوان الگوی عملی جهت طراحی فعالیت‌های هنری تلفیقی، استفاده کنید.

۲- از این نمونه فعالیت‌های تلفیقی به دو صورت مکمل فعالیت‌های مطرح شده در کتاب راهنمای درس هنر یا فعالیت‌هایی که مستقل از کتاب مذکور است، استفاده کنید.

۳- به یاد داشته باشید که تأکید ویژه ما بر رشد خلاقیت دانش‌آموزان از طریق توجه همزمان به رشته‌های مختلف هنری است و نه فقط نقاشی و کاردستی. بنابراین قصه و قصه‌گویی، اجرای نمایش و تربیت شنوایی به اندازه نقاشی و کاردستی و شاید بیشتر از آن‌ها دارای اهمیت است. چرا که این رشته‌ها محمل خوبی برای توجه به میراث فرهنگی و هنری ایران است.

۴- برای انجام فعالیت‌های هنری، بر انجام پژوهش و تحقیق فردی و گروهی دانش‌آموزان به خصوص در مورد آداب و رسوم و میراث فرهنگی - هنری ایران تأکید کنید.

۵- در استفاده از این فعالیت‌ها، همچون فعالیت‌های مندرج در کتاب راهنمای درس هنر، لازم است اصول برنامه درسی هنر همچون انعطاف‌پذیری، خلاقیت، یادگیری مشارکتی و دیگر اصول این برنامه درسی مدنظر قرار گیرد. برای مثال چنانچه رفتن به طبیعت به هر دلیلی مقدور نیست، از مواد کمک آموزشی همچون عکس، فیلم برای نشان دادن عناصر و پدیده‌های طبیعی استفاده کنید. اگر در استان شما پاییز و زمستان طولانی است، فعالیت سفالگری را در بهار انجام دهید. ذکر این نکته ضروری است که پیشنهاد مذکور تنها فعالیت‌هایی را مدنظر قرار می‌دهد که لزوماً نباید پشت سر هم و از ساده به مشکل انجام شوند.

۶- از آنجا که امکان ارائه فعالیت‌های تلفیقی در یک جلسه درس هنر وجود ندارد، لازم است فعالیت‌های مذکور در دو یا سه جلسه انجام و تکمیل شود.

۷- اهداف درس هنر در دو بخش اهداف اولیه و ثانویه نگاشته شده است. اهداف اولیه با توجه به محتوای این فعالیت‌ها متفاوت است. اهداف ثانویه درس هنر در همه دروس یکسان است لذا از آوردن آن در ابتدای هر درس خودداری می‌شود. این اهداف عبارت‌اند از:

● در انجام فعالیت‌های هنری گروهی مسئولیت‌پذیر باشد.

- با توجه به شرایط در انجام فعالیت‌های هنری انعطاف‌پذیر باشد.
- توانایی توصیف احساس خود را داشته باشد.
- توانایی خلق یک اثر هنری را داشته باشد.
- توانایی تعامل مؤثر با دیگران را داشته باشد.
- به افکار و عقاید دیگران احترام بگذارد.
- در فرایند خلق آثار هنری و در محیط پیرامون خود نظم را رعایت کند.

۸- در ابتدای هر فعالیت هنری، اهداف در قالب مهارت‌هایی که در پایان آن فعالیت انتظار دارید دانش‌آموز کسب کرده باشد، آورده شده است. این اهداف می‌تواند ملاک خوبی جهت ارزشیابی از درک هنری و همچنین خلاقیت هنری دانش‌آموزان باشد.

۹- تدریس با توجه به «روش کار» صورت می‌گیرد. در این قسمت، ترتیب ارائه فعالیت‌های هنری براساس روش تدریس هنر که همان ایجاد انگیزه یا طرح موضوع، تعیین فعالیت یا پرورش ایده هنری، انجام دادن فعالیت یا تولید محصول هنری و بالاخره ارائه محصول یا تولید هنری و انجام ارزشیابی پیشنهاد شده است.

۱۰- تدریس با توجه به همه اجزاء بسته آموزشی صورت می‌گیرد. از آنجا که برنامه درسی جدید در قالب بسته آموزشی ارائه خواهد شد، شما معلم عزیز می‌توانید علاوه بر استفاده از کتاب راهنمای معلم، از دیگر اجزای بسته، همچون تصاویر و فیلم‌های آموزشی، برای گسترش و تعمیق یادگیری استفاده کنید. برای مثال، در بخش ارتباط با طبیعت علاوه بر عکس‌های کتاب می‌توانید عکس‌ها و تصویر مندرج در سی‌دی آموزشی را نیز مورد استفاده قرار دهید.

فعالیت اول: بافت‌ها

هدف‌ها: در پایان این درس از دانش‌آموز انتظار می‌رود:

- طبیعت را به‌عنوان بخشی از خلقت پروردگار دوست بدارد.
  - تفاوت بافت بصری و لامسه‌ای را درک کند.
  - تفاوت‌های ابزار و وسایل مختلف نقاشی را برای بیان افکار و احساسات بشناسد.
  - در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی مهارت داشته باشد.
  - در مشاهده پدیده‌های طبیعی و محیط پیرامون خود مهارت داشته باشد.
- وسایل مورد نیاز:** ابزارها و وسایل مختلف نقاشی مثل مداد رنگی، آبرنگ، گواش، پاستل گچی یا روغنی و انواع کاغذ و مقوا.

روش کار:

- ۱- ابتدا دانش‌آموزان را به گروه‌های کاری ۳ تا ۵ نفری تقسیم کنید. از آن‌ها بخواهید با هر وسیله و ابزاری که دوست دارند به صورت انفرادی، یک نقاشی با موضوع آزاد بکشند.
- ۲- اجازه دهید دانش‌آموزان در انتخاب ابزار و وسایل نقاشی کاملاً آزاد باشند. چنانچه افراد یک گروه قصد استفاده از وسایل نقاشی یکسانی را دارند، آن‌ها را به‌گونه‌ای هدایت کنید که در یک گروه هر فرد از وسایل متفاوتی برای نقاشی استفاده کند.

۳- سپس از آن‌ها بخواهید در گروه‌های کاری خود نقاشی‌های یکدیگر را مقایسه و در مورد بافت آن‌ها با یکدیگر صحبت کنند. آن‌ها را به گونه‌ای هدایت کنید که در همه گروه‌ها سؤالات ذیل پاسخ داده شود:

- چه تفاوت‌هایی بین کارکردهای ابزارها و وسایل مختلف نقاشی وجود دارد؟

- چه تفاوت‌هایی بین سطوح نقاشی‌های مختلف وجود دارد؟ برای مثال نقاشی کشیده شده با آبرنگ چه تفاوتی با نقاشی کشیده شده با گواش دارد؟ و یا با مداد رنگی و پاستل؟

- بافت کدام یک زیر و کدام یک نرم است؟ از کجا متوجه شدید؟

- آیا لازم است برای حس نرمی و زبری همه نقاشی‌ها آن‌ها را لمس کنند؟

- نرمی و زبری کدام نقاشی را با نگاه می‌توان تشخیص داد؟

- چه وسایلی برای چه موضوع‌هایی مناسب‌تر است؟

۴- حال از دانش‌آموزان بخواهید بافت‌های زیر و نرمی را که تا به حال لمس کرده‌اند، به یاد بیاورند. مثال‌های مختلف دانش‌آموزان را روی تخته بنویسید. دانش‌آموزان را هدایت کنید تا مفاهیم بافت بصری و لامسه‌ای را از مجموعه فعالیت‌های خود کشف کنند.

۵- دانش‌آموزان را به طبیعت ببرید و از آن‌ها بخواهید بافت‌های مختلف را تجربه کنند. بافت کدام یک را می‌توان با چشم تشخیص داد و کدام یک نیاز به لمس کردن دارد؟ کدام یک زبری یا نرم است؟ آن‌ها را هدایت کنید تا به مفاهیم بافت بصری و بصری - لامسه‌ای برسند.

۶- حال از دانش‌آموزان بخواهید به صداهای پیرامون خود گوش کنند. چه می‌شنوند؟ آن‌ها را براساس زبری، نرمی، بلندی، کوتاهی و... تقسیم‌بندی کنند. این صداها می‌تواند صداهای طبیعی و یا صداهایی باشد که ما آن را تولید می‌کنیم.

۷- از دانش‌آموزان بخواهید احساسات نرمی، زبری ایجاد شده به وسیله پدیده‌های مختلف را به وسیله یک نمایش بی‌کلام نشان دهند.

فعالیت دوم: هنرهای سنتی محلی

هدف‌ها: در پایان این درس از دانش آموز انتظار می‌رود:

- براساس شواهد و نتایج مشاهدات و تحقیق خود نتیجه‌گیری کند.
- از میراث فرهنگی – هنری منطقه خود آگاهی داشته باشد.
- هنرمندان محل زندگی خود را بشناسد.
- قصه‌ها، اشعار و موسیقی محلی خود را بشناسد.
- توانایی خلق یک اثر هنری را در قالب رشته‌های مختلف هنری داشته باشد.
- به فرهنگ و آداب و رسوم محلی احترام بگذارد.

وسایل مورد نیاز: ابزارها و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی و ساخت حجم گلی. وسایل لازم برای نمایش

و تربیت شنوایی.

روش کار:

۱- از دانش‌آموزان سؤال کنید: آیا میراث فرهنگی و هنری شهر و یا روستای خود را می‌شناسند؟ آیا می‌دانند در

منطقه‌ای که در آن زندگی می‌کنند چه بناهای تاریخی وجود دارد؟ آیا صنایع دستی شهر محل زندگی خود را می‌شناسند؟

آیا هنرمندان شهر و یا روستای خود را می‌شناسند؟ ...

• خانه بروجردی - کاشان

• مسجد و مدرسه آقا بزرگ - کاشان

• پنجره اُرسی مربوط به باغ دولت آباد - یزد

۲- براساس پاسخ‌های دانش‌آموزان از آن‌ها بخواهید به صورت فردی و یا گروهی در مورد جنبه‌های مختلف میراث فرهنگی - هنری منطقه خود از جمله آداب و رسوم، قصه‌ها و موسیقی و اشعار محلی نیز تحقیق کنند و نتایج آن را برای جلسه آینده به کلاس ارائه دهند. لازم است ارائه نتایج پژوهش به کلاس، به دانش‌آموزان کمک کند تا تصویری روشن از جنبه‌های مختلف میراث فرهنگی و هنری از منطقه را که در آن زندگی می‌کنند داشته باشند و به این درک برسند که میراث فرهنگی و هنری یک ملت جنبه‌های مادی و معنوی دارد.

۳- سپس از آن‌ها بخواهید موضوعی را از جنبه‌های مادی و یا معنوی میراث فرهنگی و هنری خود انتخاب کنند و در قالب یکی از رشته‌های هنری آن را نمایش دهند. این فعالیت‌ها می‌توانند به صورت فردی و یا گروهی انجام شود. برای مثال دانش‌آموزان می‌توانند یک قصه و یا شعر محلی را تعریف کنند و سپس آن را در قالب یک نمایش به کلاس ارائه دهند و یا نقاشی، کاردستی و یا حجم گلی از یک بنای تاریخی، صنایع دستی و یا از یک هنرمند خلق کنند. همچنین آن‌ها می‌توانند سرودهای محلی خود را به صورت فردی و یا گروهی در کلاس اجرا کنند.

۴- در پایان از دانش‌آموزان بخواهید در مورد آفرینش‌های هنری خود و دوستانشان گفتگو کنند. تحلیل و بررسی کارهای هنری دانش‌آموزان در رشته‌های نقاشی و کاردستی با تکیه بر عناصری همچون رنگ، بافت، انواع خط، تناسب اشکال، فضا، نظم، تقارن و مواردی از این قبیل باشد. در مورد قصه و نمایش نیز تأکید بر روی بیان متناسب با شرایط و فضای قصه و نمایش و حرکات بدنی مناسب با بیان است. در مورد تربیت شنوایی نیز لازم است به بیان ریتمیک شعرها و ملودی‌ها توجه شود.

فعالیت سوم : مشاهده کنید

هدف ها : در پایان این درس از دانش آموز انتظار می رود :

- مهارت استفاده از حواس پنج گانه خود را داشته باشد.
- در مشاهده پدیده های طبیعی و محیط پیرامون خود مهارت داشته باشد.
- نمونه های نظم و هماهنگی را در طبیعت بازشناسی کند.
- طبیعت را به عنوان بخشی از خلقت پروردگار دوست داشته باشد.
- زیبایی، نظم و تناسب در طبیعت را جلوه ای از صفات پروردگار بداند.
- براساس مشاهدات و تحقیق خود نتیجه گیری کند.
- احساسات خود از صداهای مختلف را بیان کند.
- تفاوت صداهای مطبوع و نامطبوع را بیان کند.
- از موسیقی محلی متناسب با نمایش استفاده کند.

وسایل مورد نیاز : ابزارها و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی و ساخت حجم گلی. وسایل لازم برای نمایش

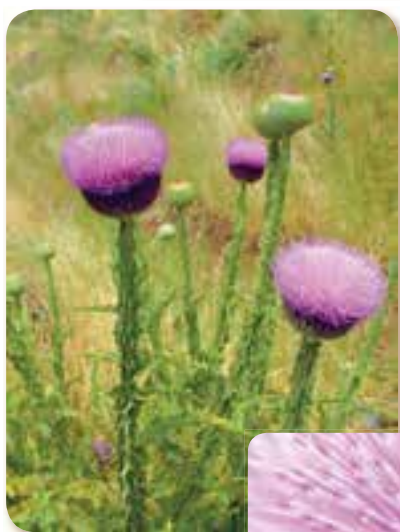
و تربیت شنوایی.

روش کار :

۱- این فعالیت با ارتباط با طبیعت شروع می شود. با توجه به شرایط و امکانات محل تدریس خود، دانش آموزان را به طبیعت (پارک، باغ، جنگل، ساحل رودخانه یا دریا، صحرا، حیاط مدرسه و...) ببرید و از آن ها بخواهید محیط پیرامون خود را با استفاده از حواس مختلف مشاهده کنند. با استفاده از سؤال های مختلف توجه آن ها را به جنبه های مختلف طبیعت که می توانند با استفاده از حس های پنج گانه مورد بررسی و کنکاش قرار گیرد، جلب کنید.

۲- از آن‌ها بخواهید نمونه‌هایی از نظم و هماهنگی در طبیعت را به یاد بیاورند. از آن‌ها سؤال کنید آیا این همه تناسب و هماهنگی را می‌توان بدون وجود یک خالق و آفریننده تصور کرد؟ آیا خالق یک اثر می‌تواند بدون این که خود واجد این صفات باشد، پدیده‌هایی با این خصوصیات خلق کند.

۳- از آن‌ها بخواهید به صداهای پیرامون خود توجه کنند و بگویند چه صداهایی می‌شنوند.

- ۴- سپس از آن‌ها بخواهید احساس خود را نسبت به این صداها توصیف کنند. آیا از شنیدن آن‌ها لذت می‌برند؟ یا دوست ندارند آن‌ها را بشنوند؟
- ۵- آن‌ها را به گونه‌ای هدایت کنید که صداها را به دو گروه صداهای خوشایند و ناخوشایند تقسیم‌بندی کنند و به مفاهیم صداهای مطبوع و نامطبوع برسند.
- ۶- از آن‌ها بخواهید به جز با یادآوری خاطرات خود، به دو گروه صداهایی که در بالا ذکر شد صداهای دیگر را نیز اضافه کنند. بازخوانی خاطرات از صداهای مطبوع و نامطبوع می‌تواند طبیعی و یا مصنوعی باشد.
- ۷- از آن‌ها در مورد صداهای طبیعی مثل رعد و برق، توفان، حیواناتی مثل شیر و... سؤال کنید: آیا این صداها نامطبوع است یا مطبوع؟ آیا در طبیعت ما صدای نامطبوع داریم؟ چه تفاوتی بین صداهای طبیعی و مصنوعی وجود دارد؟
- ۸- حال از آن‌ها بخواهید احساس خود را از صداهای مطبوع و نامطبوع در قالب رشته‌های مختلف هنری نشان دهند. برای مثال با استفاده از خطوط، رنگ‌ها و بافت‌ها و اشکال مختلف می‌توانند صداهای زیر، بم، دلدیز و... را نشان دهند. و یا یک قصه و یا یک خاطره در مورد صداهای مختلف، بیان کنند. استفاده از نمایش بی‌کلام نیز علاوه بر این که گروهی از دانش‌آموزان را به استفاده از خلاقیت و نشان دادن حالت روحی و احساسات خود تشویق می‌کند، انگیزه استفاده از قدرت تفکر را در گروهی دیگر از دانش‌آموزان برای فهمیدن احساسات دوستان خود برمی‌انگیزد.
- ۹- در حین تعریف قصه، خاطره و یا ارائه نمایش، می‌توانید از موسیقی محلی خود به‌عنوان موسیقی متن استفاده کنید.

۱۰- در پایان از دانش‌آموزان بخواهید در مورد آفرینش‌های هنری خود و دوستانشان صحبت کنند و احساسات خود را بیان کنند.

فعالیت چهارم : پاکیزگی و آلودگی

هدف ها : در پایان این درس از دانش آموز انتظار می رود :

- طبیعت را به عنوان بخشی از خلقت پروردگار دوست بدارد.
- در استفاده از حواس پنج گانه خود مهارت داشته باشد.
- مفهوم آلودگی و پاکیزگی را درک کند.
- عوامل مؤثر در آلودگی محیط زیست خود را بشناسد.
- احساسات خود در مورد محیط های آلوده و پاکیزه را بیان کند.
- تفاوت صداهای مطبوع و نامطبوع را بیان کند.
- احساسات خود از صداهای مختلف را بیان کند.
- تفاوت اصوات طبیعی و مصنوعی را بیان کند.
- مفهوم آلودگی های صوتی را درک کند.
- در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی مهارت دارد.

وسایل مورد نیاز : ابزارها و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی و ساخت حجم گلی. وسایل لازم برای نمایش

و تربیت شنوایی.

روش کار :

۱- ابتدا توجه دانش آموزان را به محیط پیرامون خود جلب کنید. این محیط می تواند طبیعت (مثل باغ، پارک، جنگل، صحرا، ساحل دریا و یا حتی حیاط مدرسه) باشد. طبیعتی که با آن ارتباط برقرار می کنید می تواند بسته به محیط جغرافیایی و امکانات شما متفاوت باشد. از آن ها بخواهید با دقت به مشاهده محل زندگی خود بپردازند.

۲- سپس از آن ها سؤال کنید آیا محیطی که در آن زندگی می کنند تمیز است یا کثیف؟ به آن ها اجازه دهید در گروه های کاری خود در مورد این موضوع بحث و تبادل نظر کنند.

۳- چنانچه پاسخ آن ها بر آلودگی محیط زیست شان دلالت دارد از گروه های کاری بخواهید فهرستی از آلودگی ها، اعم از این که در

طبیعت و یا در محیط زندگیشان وجود دارد تهیه کنند.

۴- حال از آن‌ها بخواهید منشأ این آلودگی‌ها و عواملی که می‌تواند در تولید آن مؤثر باشد را پیدا کنند.

۵- از دانش‌آموزان بخواهید به صداهای پیرامون خود گوش دهند چه صداهایی می‌شنوند؟ کدام صدا خوشایند و

کدام ناخوشایند است؟ منشأ آن‌ها چیست؟ آیا صداهای طبیعی نیز می‌توانند ناخوشایند باشند؟

۶- پس از این که مفهوم صداهای مطبوع و

نامطبوع را درک کردند به آن‌ها کمک کنید تا مفهوم

آلودگی صوتی را بفهمند. از آن‌ها سؤال کنید منشأ این

آلودگی‌ها چیست؟ آیا آلودگی‌های صوتی بیشتر طبیعی

است یا مصنوعی؟

۷- دانش‌آموزان می‌توانند براساس مجموع

تجرباتی که درمورد منشأ آلودگی‌های محیط‌زیست‌شان

کسب کرده‌اند به این پرسش پاسخ دهند که چگونه

می‌توان از ایجاد آن جلوگیری کرد؟

۸- توجه دانش‌آموزان را به طبیعت و خالق آن

جلب کنید و این که هر پدیده‌ای در طبیعت به عنوان

بخشی از خلقت به زیباترین و بهترین شکل ممکن خلق

شده است (فتبارک الله احسن الخالقین). به آن‌ها

کمک کنید تا دریابند دخالت انسان در طبیعت و استفاده

ناجای از آن سبب برهم خوردن تعادل محیط‌زیست و

آلودگی می‌شود.

۹- حال از گروه‌های کاری دانش‌آموزان بخواهید براساس علائق خود در رشته‌های مختلف به خلق آثار هنری با

موضوع آلودگی بپردازند.

۱۰- در پایان دانش‌آموزان می‌توانند کارهای هنری خود و هم‌کلاسی‌هایشان را بررسی و احساسات خود را

بیان کنند.

فعالیت پنجم: خاطره‌ای از پدر و مادر

هدف‌ها: در پایان این درس از دانش آموز انتظار می‌رود:

- به اهمیت نقش والدین در زندگی خود پی ببرد.
  - به والدین خود احترام بگذارد.
  - از چگونگی اجرای مراسم روز پدر و مادر در منطقه خود آگاهی داشته باشد.
  - قصه‌ها، اشعار و موسیقی محلی در مورد پدر و مادر را بشناسد.
  - تفاوت‌های ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی را برای بیان افکار و احساسات بشناسد.
  - توانایی خلق یک اثر هنری را در قالب رشته‌های مختلف هنری داشته باشد.
  - در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی مهارت داشته باشد.
- وسایل مورد نیاز:** ابزارها و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی و ساخت حجم گلی. وسایل لازم برای نمایش و تربیت شنوایی.

روش کار: (بهتر است این فعالیت در روز پدر یا مادر انجام شود).

- ۱- از دانش‌آموزان سؤال کنید: آیا می‌دانید چرا باید به پدر و مادر خود نیکی کنیم؟
- ۲- ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید خاطره‌ای از پدر و یا مادر خود برای کلاس تعریف کنند.
- ۳- سپس به آن‌ها کمک کنید وجه مشترک این خاطره‌ها که همان فداکاری و از خودگذشتگی پدر و مادر برای خانواده و فرزندان است را درک کنند و به اهمیت نقش والدین خود در زندگی پی ببرند.
- ۴- سپس از آن‌ها بخواهید در گروه‌های کاری از بین خاطره‌ها یک خاطره را برای نمایش انتخاب و آن را برای کلاس اجرا کنند.
- ۵- از دانش‌آموزان بخواهید صحنه‌ای از نمایش یا خاطره خود را نقاشی کنند و یا کاردستی آن را درست کنند.

- ۶- از آن‌ها بخواهید در مورد آثار هنری خود و دوستانشان بحث و گفتگو کنند.
- ۷- از دانش‌آموزان بخواهید برای جلسه آینده هر یک، شعر و یا قصه‌ای محلی در مورد پدر و مادر تهیه کنند.
- ۸- همچنین از آن‌ها بخواهید در مورد چگونگی انجام مراسم روز پدر و مادر در محله، روستا، و شهر خود تحقیق و نتایج را به کلاس ارائه کنند.

فعالیت ششم: نمایش فی البداهه

هدف ها: در پایان این درس از دانش آموز انتظار می رود:

- در فرایند خلق آثار هنری و در محیط پیرامون خود نظم را رعایت کند.
- ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی را بشناسد.
- در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی مهارت داشته باشد.
- توانایی توصیف احساس های خود را داشته باشد.
- توانایی خلق یک اثر هنری را داشته باشد.

وسایل مورد نیاز: ابزارها و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی، مقوا، دکمه قابلمه ای، قیچی، چوب حصیر

یا چوب بستنی.

روش کار:

۱- دانش آموزان را به گروه های مختلف کاری تقسیم کنید و از آن ها بخواهید هر یک طرحی از یک شخصیت را روی مقوا بکشند. شخصیت می تواند متعلق به قصه یا نمایشی باشد که دوست دارند و یا خود به خلق آن شخصیت بپردازند.

۲- ابتدا شکل مورد نظر را بامداد روی مقواهای رنگی مورد نظر کشیده به طوری که از نقاط مفصل جدا باشند،

سپس با دکمه قابلمه ای به هم متصل می نمایم.

۳- اکنون شکل از زانو یا آرنجها و یا گردن (به دلخواه خودتان) متحرک است، حالا برای حرکت دادن آنها چوبها را با چسب کاغذی به پشت کار وصل می کنیم.

۴- اکنون هر گروه می تواند بر اساس شکل هایی که دارد به خلق یک نمایش پردازد و فی البداهه آن را اجرا کند.
 ۵- برای ایجاد صداهایی مثل شکسته شدن چیزی، صداهای حیوانات، رعد و برق، چک چک باران از وسایل موجود در کلاس استفاده گردد (مانند به هم زدن خودکارها برای تداعی باران و...).

فعالیت هفتم : خیال رنگارنگ

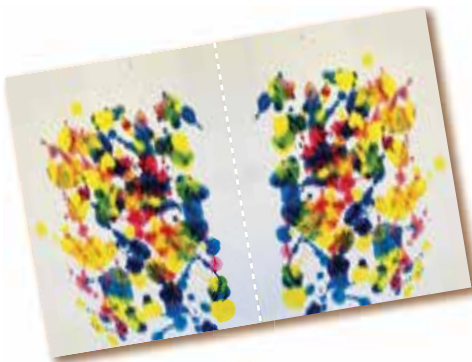
هدف ها : در پایان این درس از دانش آموز انتظار می رود :

- طبیعت را به عنوان بخشی از خلقت پروردگار دوست بدارد.
  - براساس مشاهده های خود قضاوت کند.
  - رنگ ها را بشناسد.
  - توانایی بیان احساسات خود را با استفاده از رنگ های مختلف داشته باشد.
  - تفاوت های ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی را برای بیان افکار و احساسات بشناسد.
  - توانایی خلق یک اثر هنری را در قالب رشته های مختلف هنری داشته باشد.
  - در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی مهارت داشته باشد.
- وسایل مورد نیاز :** ابزارها و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی. وسایل لازم برای نمایش و تربیت شنوایی.
- روش کار :**

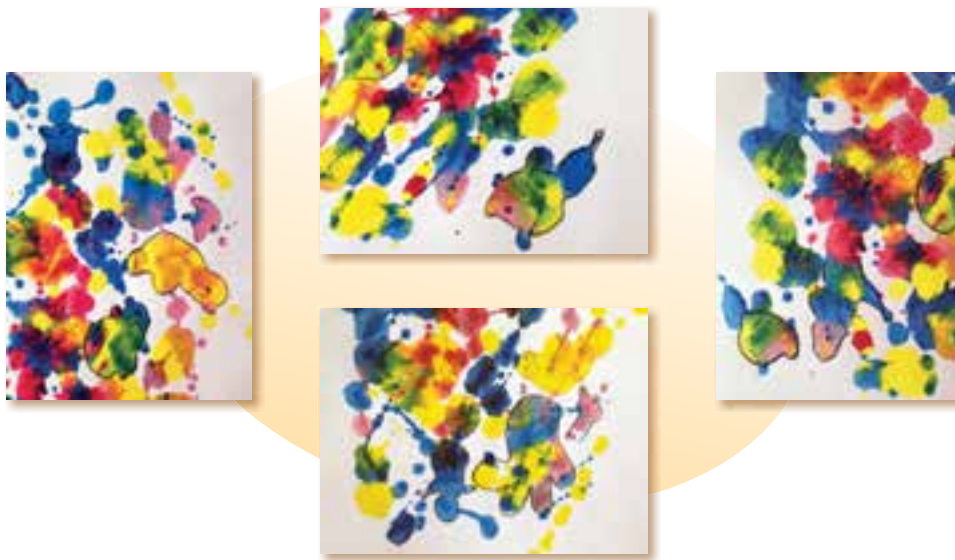
۱- ابتدا از دانش آموزان بخواهید روی مقوایی بزرگ، رنگ های دلخواه (رنگ پلاستیک، گواش، مرکب رنگی رقیق شده یا آبرنگ) را بپاشند. پاشیدن رنگ به گونه ای باشد که نه آنقدر زیاد باشد که تمام سطح کاغذ، پراز رنگ شود و نه به اندازه ای کم که نتوانند از داخل آن شکل یابی کنند.

۲- سپس از دانش آموزان بخواهید دو لبه مقوا را روی هم تا و آن را باز کنند. سپس منتظر شوند تا خشک شود.

۳- از آن‌ها بخواهید به جستجوی اشکالی که در آن می‌بینند، بپردازند و نقاشی خود را با هر شیئی که دوست دارند کامل کنند. به آن‌ها کمک کنید از هر چیزی که شکل آن‌ها را بهتر نشان می‌دهد، استفاده کنند.

۴- اجازه دهید دانش‌آموزان درباره آفرینش‌های هنری خود و هم‌کلاسی‌هایشان صحبت کنند. از آن‌ها درباره احساسی که هر یک از رنگ‌ها در آن‌ها به وجود می‌آورد سؤال کنید. برای مثال دانش‌آموزی که بیشتر از رنگ خاصی استفاده کرده است، چه احساسی در مورد آن رنگ دارد.

۵- از آن‌ها بخواهید نمونه‌های طبیعی رنگ‌ها را در طبیعت پیدا کنند. با طرح سؤال‌هایی آن‌ها را هدایت کنید تا دریابند رنگ‌های مصنوعی از نمونه‌های طبیعی آن گرفته شده است. پس پروردگار یکتا که آن‌ها را بدون نمونه مشابه خلق کرده است احسن‌الخالقین و زیبای مطلق است.

۶- از آن‌ها بخواهید صدای رنگ‌هایی که به کار برده‌اند را ایجاد کنند. اجازه دهید این کار توسط همه دانش‌آموزان و در گروه‌های کاری انجام شود. ایجاد صدا می‌تواند با هر وسیله‌ای باشد. به آن‌ها اجازه دهید قدرت خلاقیت خود را به کار گیرند.

۷- از دانش‌آموزان بخواهید قصه نقاشی خود را برای هم‌کلاسی‌های خود تعریف کنند سپس هر گروه یک قصه را انتخاب و آن را تبدیل به نمایش کنند.

فعالیت هشتم: شعرهای محلی

هدف‌ها: در پایان این درس از دانش‌آموز انتظار می‌رود:

- براساس شواهد و نتایج مشاهدات و تحقیق خود نتیجه‌گیری کند.
- از میراث فرهنگی – هنری منطقه خود آگاهی داشته باشد.
- شعرها و سرودهای محلی خود را بشناسد.
- در فرایند خلق آثار هنری و در محیط پیرامون خود نظم را رعایت کند.
- در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی مهارت داشته باشد.
- در انجام فعالیت‌های هنری گروهی مسئولیت‌پذیر باشد.
- توانایی توصیف احساس‌های خود را داشته باشد.
- به فرهنگ و آداب و رسوم محلی احترام بگذارد.

وسایل مورد نیاز: ابزارها و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی و ساخت حجم گلی. وسایل لازم برای نمایش

و تربیت شنوایی.

روش کار:

- ۱- از دانش‌آموزان بخواهید درباره اشعار و سرودهای محلی خود تحقیق کرده، هر یک سرود و یا شعر خود را در کلاس اجرا کنند.
- ۲- به دانش‌آموزان کمک کنید تا معنی اشعار و چرایی ماندگاری آن‌ها را درک کنند.
- ۳- دانش‌آموزان را به گروه‌های کاری تقسیم کنید تا هر گروه از میان اشعار و سرودها، یکی را انتخاب و در کلاس به صورت گروهی اجرا کنند.
- ۴- همچنین به دانش‌آموزان کمک کنید هر گروه از بین این اشعار، مواردی را برای تبدیل به نمایش پیدا کنند. (می‌توانید از داستان‌ها و حکایاتی که به نظم نوشته شده است و در ادبیات ما نیز وجود دارد با توجه به گروه سنی دانش‌آموزان استفاده کنید.)

- ۵- در پایان از دانش‌آموزان بخواهید صحنه‌ای از شعر، سرود و یا نمایش خود را انتخاب و آن را نقاشی کنند و یا کاردستی آن را درست کنند.
- ۶- در پایان هر یک از فعالیت‌ها در رشته‌های مختلف هنری از دانش‌آموزان بخواهید درباره آفرینش‌های هنری خود و دیگران صحبت و احساسات خود را بیان کنند.

هدف ها : در پایان این درس از دانش آموز انتظار می رود :

- تفاوت های ابزار و وسایل مختلف نقاشی برای بیان افکار و احساسات را بشناسد.
- در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی مهارت داشته باشد.
- مفهوم چاپ را درک کند.
- در نقاشی روی سطح گواش و چاپ آن مهارت داشته باشد.

وسایل مورد نیاز : ابزارها و وسایل مختلف نقاشی مثل گواش، کاغذ یا مقوا، سینی یا یک سطح صیقلی، نی

یا چوب یا قلم مو.

روش کار :

۱- ابتدا از دانش آموزان بخواهید بر روی

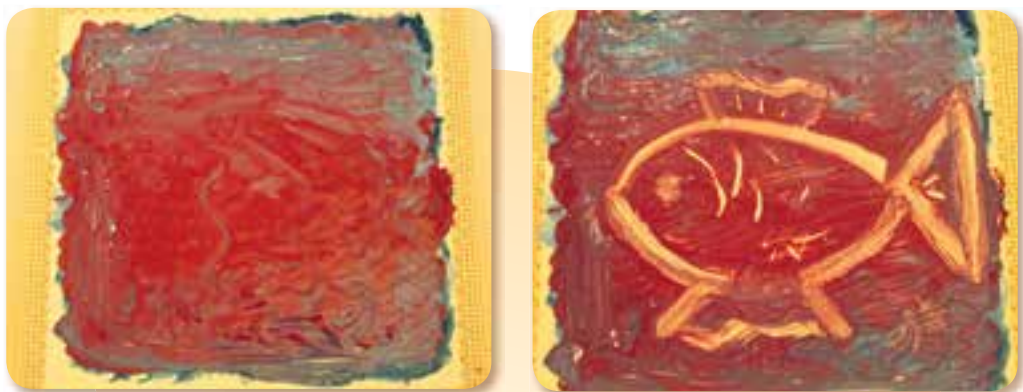
یک سطح صیقلی مانند سینی رنگ گواش را پهن نموده سپس با جسمی مانند نی یا چوب، شکل و یا نقاشی مورد نظر خود را بکشند.

۲- دانش آموزان را هدایت کنید قبل از آن

که رنگ گواش خشک شود کاغذ را روی رنگ کشیده شده انداخته و سپس کاغذ را بلند کنند. به این ترتیب دانش آموزان یک چاپ از نقاشی خود گرفته اند.

۳- زمانی که دانش‌آموزان درباره کارهای خود و دوستانشان گفتگو می‌کنند از آن‌ها بخواهید درباره شباهت‌ها و تفاوت‌های نقاشی بر روی رنگ گواش و چاپ آن روی کاغذ، با نقاشی بر روی کاغذ توضیح دهند.

فعالیت دهم: یک روز به جای بزرگسالان

هدف ها: در پایان این فعالیت از دانش آموز انتظار می رود:

- به اهمیت نقش بزرگسالان در زندگی خود پی ببرد.
- به بزرگسالان احترام بگذارد.
- به کاوشگری در محیط پیرامون خود علاقه مند باشد.
- براساس نتایج مشاهدات و تحقیق خود نتیجه گیری کند.
- از سنت ها و میراث فرهنگی خود در مورد چگونگی و چرایی احترام به بزرگ ترها آگاهی داشته باشد.
- قصه ها، اشعار و موسیقی محلی در مورد احترام به بزرگ ترها را بشناسد.
- توانایی خلق یک اثر هنری را در قالب رشته های مختلف هنری داشته باشد.
- در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی مهارت داشته باشد.

وسایل مورد نیاز: ابزارها و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی و ساخت حجم گلی. وسایل لازم برای نمایش

و تربیت شنوایی.

روش کار:

- ۱- از دانش آموزان بخواهید در مورد مفهوم خانواده، چگونگی ارتباط اعضای آن با یکدیگر، و نقش پدر بزرگ و مادر بزرگ در خانواده و بزرگسالان فامیل در گروه های کاری با یکدیگر صحبت کنند.
- ۲- از آن ها سؤال کنید بزرگ ترین وظیفه ما در مقابل بزرگسالان چیست؟ پاسخ های ارائه شده را روی تخته بنویسید، آن ها را تحت عنوان و مفاهیم مختلف از جمله عشق، محبت، حرف شنوی، اطاعت و... تقسیم بندی کنید.
- ۳- حال از آن ها سؤال کنید با انجام چه کاری می توانند تمام مفاهیم و واژه های بالا را در مورد بزرگسالان رعایت کنند؟ به آن ها کمک کنید تا مفهوم احترام (دوست داشتن همراه با اطاعت) را درک کنند.

۴- سپس از آن ها سؤال کنید آیا مفهوم احترام به بزرگسالان تنها در خانواده و فامیل مطرح می شود؟ در جامعه چگونه می توان به بزرگسالان احترام گذاشت؟ سعی کنید مثال های مختلفی (در اتوبوس و مترو، خیابان، فروشگاه و...) را با کمک دانش آموزان و با توجه به محل زندگی آن ها به کلاس ارائه دهید.

۵- چنانچه هر یک از دانش آموزان خاطره یا قصه ای در مورد چگونگی احترام به بزرگ تر به یاد دارند برای کلاس تعریف کنند و سپس در گروه های کاری آن را به نمایش تبدیل کنند.

۶- از دانش‌آموزان بخواهید برای جلسه آینده در مورد چگونگی احترام به بزرگسالان در منطقه خود تحقیق کنند. این پژوهش می‌تواند به صورت مصاحبه با پدر و مادر، پدر بزرگ و مادر بزرگ و دیگر بزرگسالان فامیل و آشنایان و یا جمع‌آوری قصه، اشعار و سرودهای محلی باشد. به گونه‌ای دانش‌آموزان با چگونگی ارتباط بزرگ‌ترها با کوچک‌ترها در گذشته و حال بی‌بهرند و با سنت‌ها و میراث فرهنگی خود آشنا شوند.

۷- پس از این که دانش‌آموزان نتایج پژوهش‌های خود را به کلاس ارائه دادند، می‌توانند براساس نیازها و توانایی‌های خود به خلق آثار هنری در رشته‌های مختلف بپردازند. بنابراین می‌توانند سرودهای محلی را به صورت دسته‌جمعی در کلاس اجرا کنند، قصه‌های خود را تعریف کنند، نمایشی برای قصه‌ها ترتیب دهند و یا نقاشی و کار دستی با موضوع احترام به بزرگسالان را تهیه کنند.

۸- در پایان در مورد آفرینش‌های هنری خود به بحث و تبادل نظر بپردازند.

فعالیت یازدهم : کارت تبریک متحرک

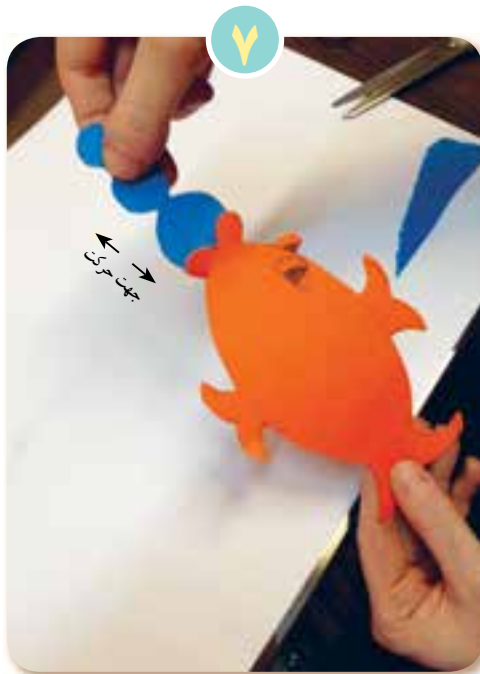
هدف ها : در پایان این فعالیت از دانش آموز انتظار می رود :

- براساس شواهد و نتایج مشاهدات و تحقیق خود نتیجه گیری کند.
  - از میراث فرهنگی – هنری منطقه خود آگاهی داشته باشد.
  - در فرایند خلق آثار هنری و در محیط پیرامون خود نظم را رعایت کند.
  - تفاوت های ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی برای بیان افکار و احساسات را بشناسد.
  - در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی مهارت داشته باشد.
- وسایل مورد نیاز :** ابزارها و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی، قیچی، چسب مایع، مقوا، روبان یا نخ کاموا، چسب نواری، وسیله تزیینی به دلخواه.

روش کار : با توجه به مناسبت ها و نیاز دانش آموزان، دانش آموزان از هر نوع شکلی می توانند برای ساخت یک کارت تبریک متحرک استفاده کنند بنابراین از دانش آموزان بخواهید در مورد آن مناسبت خاص تحقیق کنند و نتایج آن را به کلاس ارائه دهند. معمولاً مناسبت های ملی در هر منطقه ای به گونه ای خاص برگزار می شود. بیشتر بر روی تفاوت های منطقه ای در برگزاری آداب و رسوم و سنت های ملی تأکید کنید و از آن ها بخواهید این تفاوت ها را بشناسند.

- ۱- این کارت داری سه لایه است، که دو لایه آن کاملاً به هم چسبیده می شود.
  - ۲- از دانش آموزان بخواهید طرح مورد نظر را بر روی مقوای دولا رسم کنند و سپس دور آن را بچینند. (در بعضی از طرح ها لازم است که دولای مقوا از هم جدا نشود). (تصویر شماره ۱)
  - ۳- قسمت متحرک کارت را روی مقوای جداگانه طراحی کرده و با اضافه کردن یک نوار کاغذی به پایین آن، آن را بچینند. (تصویر شماره ۲)
  - ۴- یک شیار کوچک در روی کارت ایجاد کرده و قسمت متحرک را از آن رد کنند و با استفاده از چسب نواری به کاموا یا روبان و سپس به پشت کارت بچسبانند. (تصاویر شماره ۴ و ۵)
  - ۵- دو لایه کارت را به هم بچسبانند تا چسب و کاموای داخل کارت دیده نشود. (تصویر شماره ۶)
- لازم به یادآوری است که فقط دور تا دور کارت را بچسبانند تا مانع حرکت کاموا و نوار قسمت متحرک نشود.

فعالیت دوازدهم : نقاشی گروهی (نقاشی دیواری)

هدف ها : در پایان این درس از دانش آموز انتظار می رود :

- از میراث فرهنگی - هنری منطقه خود آگاهی داشته باشد.
  - در فرایند خلق آثار هنری و در محیط پیرامون خود نظم را رعایت کند.
  - تفاوت های ابزار و وسایل مختلف نقاشی برای بیان افکار و احساسات را بشناسد.
  - در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی مهارت داشته باشد.
  - عناصر بصری با تأکید بر نقطه، خط، رنگ، شکل، بافت، و... را بشناسد.
- وسایل مورد نیاز :** ابزارها و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی، قیچی، چسب مایع، مقوا، روبان یا نخ کاموا، چسب نواری، وسیله تزیینی به دلخواه.

روش کار :

- ۱- برای انجام این فعالیت لازم است همه دانش آموزان کلاس با یکدیگر همکاری کرده و یک قصه را انتخاب و آن را تبدیل به نمایش کنند. قصه می تواند یک قصه معروف محلی باشد.
- ۲- سپس بر روی یک پارچه و یا کاغذ بزرگ هر یک از دانش آموزان پس زمینه بخش هایی از نمایش را با کمک یکدیگر نقاشی کنند به این صورت که هر یک از دانش آموزان قسمتی از کار را به عهده گرفته و یک نقاشی گروهی آماده کنند.

۳- چنانچه می خواهید از پارچه برای نقاشی استفاده کنید ابتدا از هفته قبل روی پارچه را چسب چوب رقیق شده، زده تا پس از خشک شدن برای نقاشی آماده شود.

۴- برای اجرای نمایش می توانید کاغذ و یا پارچه را لوله کرده به مرور آن را باز کنید تا بر اساس صحنه نمایش، پشت صحنه نیز عوض شود و یا این که آن را به یک باره روی دیوار بچسبانید و برای اجرای بخش های مختلف نمایش افراد جای خود را روی صحنه عوض کنند.

۵- برای ایجاد صداهای مختلف همچون صداهای طبیعت و حاشیه متن نیز می توانید از بچه های کلاس استفاده کنید. هر دانش آموز بر اساس توانایی هایش صدای پرنده، باد، رعد و برق و... تولید کند تا مشارکت دانش آموزان بیشتر شود.

۶- علاوه بر این می توانید با توجه به موضوع نمایش از موسیقی متن نیز استفاده کنید.

